

Klimatom omställning i Malmö

KLIMATOMSTÄLLNING MALMÖ, MILJÖFÖRVALTNINGEN

Nulägesanalys Omställningsområde Klimatsmart konsumtion

Antagen av skriv in nämnd ÅÅÅÅ-MM-DD
Diarienummer XX-ÅÅÅÅ-XXXXX
Rapportnr X/ÅÅÅÅ

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Malmö stad

Rapporter utgivna från och med 2012

Nr/ÅÅÅÅ Rapport

Nr/ÅÅÅÅ Rapport

Rapporter kan laddas ner från malmo.se

Författare: Gunilla Andersson
Avdelning: Miljöstrategiska Avdelningen
Datum: 2023-01-26
Diarienummer: MN-XXXXXXX
Förvaltning: Miljöförvaltningen, Malmö stad

Innehåll

Bakgrund	5
Malmö stads miljöprogram 2021-2030	5
Utsläppsläget Malmö konsumtionsbaserade utsläpp	6
Vad är konsumtionsbaserade utsläpp	6
Nuläge konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp	8
Globalt	8
Nationellt	9
Malmö	11
Målvärde 2030	14
Vad behövs för att nå målen	16
Kommunens rådighet	16
Transporter	17
Bostaden	18
Maten	19
Shopping och rekreation	19
Övriga kategorier	20
Utsläpp som exkluderas i beräkningarna	20
Det här görs redan - intressentanalys	21
Transporter	21
Maten	22
Bostaden	22
Shopping	23
Omställning allmänt	23
Referenser	25
Figurregister	25
Tabellregister	25
Källförteckning	25

Bakgrund

Omställningsområdet klimatsmart konsumtion rör konsumtionsbaserade utsläpp och hur dessa kan minska. När man pratar om konsumtionsbaserade utsläpp tar man ett strikt konsumtionsperspektiv och utgår från den klimatpåverkan Malmöbornas konsumtion ger upphov till genom sitt boende, sina transporter samt sina inköp och livsstilval oavsett om klimatpåverkan sker inom Malmös geografiska område eller någon annanstans i världen.

Malmö stads miljöprogram 2021-2030

I Malmö stads miljöprogram för 2021-2030¹ finns det ett särskilt mål, mål 3 som berör de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen det lyder:

Mål 3

2030 är Malmös konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser på god väg till en hållbar nivå**

Malmös konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser är på god väg till en hållbar nivå**. Det är nödvändigt att inkludera de konsumtionsbaserade utsläppen när Malmös och Malmöbarns påverkan på klimatet redovisas. I de

konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen ingår den klimatpåverkan som konsumtionen av varor och tjänster orsakar i Malmö, Sverige och andra länder. För att nå målet krävs ett omfattande samarbete och delaktighet med de som bor och verkar i Malmö.

** År 2050 bör de globala utsläppen vara högst ett ton per person och år i enlighet med Parisavtalet. Målvärde för 2030 som linjerar med målet för 2050 kommer tas fram i början av programperioden.

Indikator

Konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp per person och år.

Inom omställningsområde klimatsmart konsumtion ska målvärde för 2030 tas fram samt delmål för att nå målet. Även en färdplan för hur Malmö stad kan bidra till att målet nås ska tas fram. Som sägs i målformuleringen är uppfyllandet av mål 3 helt beroende av att många olika aktörer samverkar då kommunens rådighet är låg.

Utsläppsläget Malmö konsumtionsbaserade utsläpp

En förberedande nulägesanalys med titeln ”Utsläppsläget Malmö konsumtionsbaserade utsläpp - En kunskapsöversikt över vad vi vet om konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp och hur de kan beräknas” togs fram 2021. I den beskrivs ingående vad som menas med konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp och hur dessa förhåller sig till territoriella utsläpp samt en översikt över kunskapsläget.

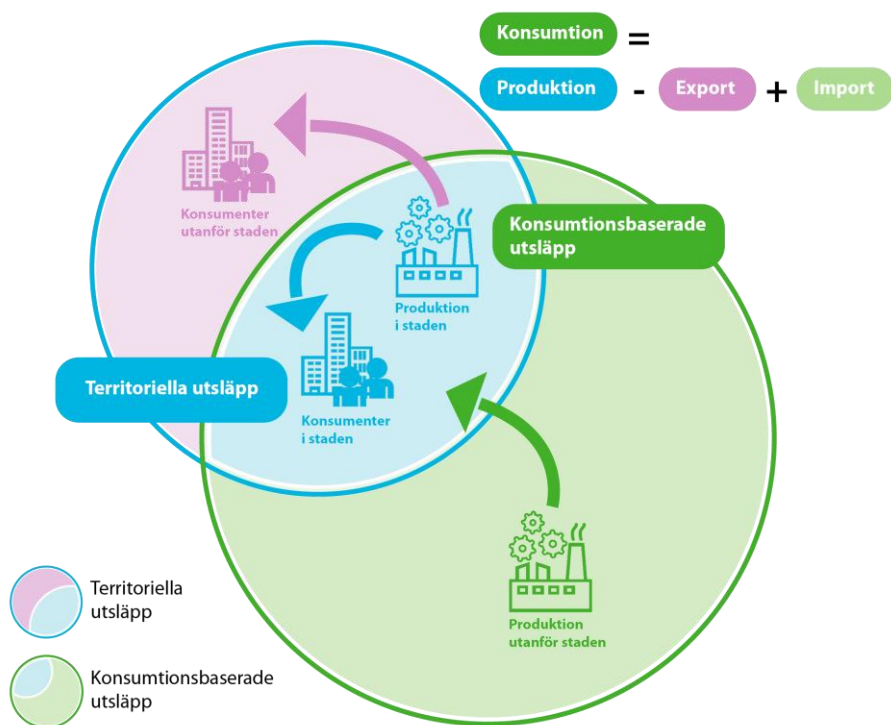
Vad är konsumtionsbaserade utsläpp

Definition

Konsumtionsbaserade utsläpp redovisar den klimatpåverkan som orsakas av den konsumtion av varor och tjänster de som bor och verkar inom ett aktuellt geografiskt område har, oavsett var utsläppen har skett. Man kan enkelt säga att de konsumtionsbaserade utsläppen för ett geografiskt område är de utsläpp som produceras där (de territoriella utsläppen) minus utsläppen för de varor och tjänster som exporteras från området plus utsläppen för de varor och tjänster som importeras till området².

Territoriella vs konsumtionsbaserade utsläpp

Ur ett globalt perspektiv är de territoriella utsläppen av växthusgaser och de konsumtionsbaserade desamma. Uppdelningen i kategorier uppstår när vi fördelar utsläppen geografiskt. Perspektivet handlar om vem som ska äga utsläppen och därmed ansvara för att minska dem. Figur 1 är ett försök att illustrera hur olika sätt att beräkna och beskriva hur ett geografiskt områdes, till exempel en stads, växthusgasutsläpp förhåller sig till varandra. Det finns alltså ett överlapp för vissa utsläpp som räknas som både territoriella och konsumtionsbaserade, till exempel de utsläpp som Malmöbornas bilkörning i staden orsakar. Man kan därför inte addera de konsumtionsbaserade utsläppen till de territoriella, för då blir summan av utsläppen för stor.

Figur 1 Bilden visar hur territoriella och konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp förhåller sig till varandra i en stad. Den mörkgröna ringen innefattar de konsumtionsbaserade utsläppen och den blå ringen innefattar de territoriella utsläppen. Det ljusgröna fältet representerar växthusgasutsläpp från tillverkningen av varor och tjänster som importeras till staden. Det lila fältet representerar utsläpp från varor och tjänster som produceras i staden, men exporteras ut från staden och används av konsumenter utanför staden. Det ljusblå fältet är gemensamt för territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp och representerar utsläpp från varor och tjänster som produceras i staden och konsumeras av stadens invånare³.

Nuläge konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp

Växthusgasutsläppen i Sverige och Malmö minskar per person, både de territoriella och de konsumtionsbaserade utsläppen. Det sker dock inte i tillräckligt hög takt för att kunna nå Parisavtalets nivå om 1,5 graders uppvärmning. De konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen ligger också på en nivå som är betydligt högre än de territoriella. Genom tillgång till det digitala verktyget Konsumtionskompassen framtaget av Stockholm Environment Institute har vi fått en tydlig bild över hur Malmöbornas konsumtionsbaserade växthusutsläpp fördelar sig på olika konsumtionskategorier och geografiskt ner på postnummernivå.

Globalt

IPCC

I den senaste rapporten från IPCC ”Klimat i förändring 2022 – Att begränsa klimatförändringen” konstateras att de globala klimatutsläppen har fortsatt att öka, dock med viss inbromsning av ökningstakten. Variationerna i regionala och nationella per capita utsläpp återspeglar delvis olika utvecklingsnivåer, men de varierar också kraftigt vid liknande inkomstnivåer. De 10 procent av hushållen med de högsta utsläppen per capita bidrar med en oproportionerligt stor andel av de globala hushållens utsläpp av växthusgaser.

För att nå maximalt 1,5 graders temperaturökning behöver växthusgasutsläppen halveras vart tionde år för att nå nettonoll på 2050-talet. Utsläppen måste börja minska före 2025. Städer kan uppnå nettonollutsläpp ur ett konsumtionsperspektiv enbart om utsläppen minskas både inom och utanför deras administrativa gränser genom leveranskedjor, vilket kommer att få positiva kaskadverkningar inom andra sektorer⁴.

Utsläppsminskande åtgärder på efterfrågesidan omfattar förändringar i infrastrukturanvändning, införande av slutanvändarteknik samt sociokulturella och beteendeförändringar. Åtgärder på efterfrågesidan och nya sätt att tillhandahålla slutanvändartjänster kan minska de globala växthusgasutsläppen i slutanvändarsektorerna med 40-70 procent fram till 2050 jämfört med referensscenarier, samtidigt som vissa regioner och socioekonomiska grupper behöver mer energi och resurser. Att minska efterfrågan på sätt som minskar utsläppen är

förenligt med att förbättra det grundläggande välbefinnandet för alla. Flera åtgärder har positiva sidoeffekter, såsom aktiv mobilitet och hälsosamma matvanor.

Det konstateras också att utsläppsminskning, anpassning och hållbar utveckling stödjer varandra. Snabbare och rättvisa klimatåtgärder för att minska utsläppen och anpassning till effekterna av klimatförändringen är avgörande för hållbar utveckling.

Klimaträttvisa

Hög- och medelinkomsttagare (de som tjänar mer än 32 000 kr/månad), som utgör cirka tio procent av jordens befolkning, står för cirka hälften av alla koldioxidutsläpp från hushåll, medan de 50 procent fattigaste bara står för sju procent av utsläppen⁵. Det är dessutom de fattigaste som drabbas hårdast av klimatförändringarnas effekter, så klimaträttvisan slår dubbelt.

Utsläppsnivåerna följer i stort inkomstnivåerna, vilket betyder att störst potential för stora utsläppsminskning finns för personer med höga inkomster och en hög levnadsstandard. För personer med lägre levnadsstandard är det viktigt att levnadsstandarderna och livskvalitet ska kunna höjas utan att växthusgasutsläppen ökar.

Nationellt

Naturvårdsverket redovisar statistik över konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp per person och år. Enligt dessa var de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen för den svenska befolkningen cirka 9 ton per person och år 2019 och 8 ton per person 2020. Ca 63 procent av dessa utsläpp sker utanför Sveriges gränser. Utsläppen från alla sektorer per capita har sjunkit med cirka 20–30 procent från 2008 till 2019, se Tabell 1. I dessa siffror saknas delar av de utsläpp som hushållens internationella flygresor inklusive höghöjdseffekten orsakar. Dessa bidrar med ytterligare knappt 1 ton växthusgaser per person och år.

Cirka 60 procent av de totala utsläppen kommer ifrån hushållens konsumtion, de resterande 40 procenten kommer ifrån offentlig konsumtion och investeringar. Offentlig konsumtion utgörs av de varor och tjänster som exempelvis skolor, sjukhus och myndigheter köper in för att bedriva sin verksamhet. Investeringar är utsläpp kopplat till den offentliga sektorns och näringslivets inköp av exempelvis byggnader, maskiner, vägar och värdeföremål samt lagerinvesteringar.⁶

Tabell 1 VÄXTHUSGASUTSLÄPP FRÅN SVENSKA BEFOLKNINGENS KONSUMTION PER PERSON 2019 och 2020⁷

Konsumtionskategori	Utsläpp av växthusgaser 2019 (ton CO ₂ e/person)	Utsläpp av växthusgaser 2020 (ton CO ₂ e/person)
Investeringar	2,7	2,1
Offentlig konsumtion	1,0	0,9
Transporter	1,7	1,3
Livsmedel	1,4	1,4
Boende	1,2	1
Övrigt	1,0	0,9
Summa utsläpp	9,0	7,6

Miljömålsberedningens förslag till mål för konsumtionsbaserade utsläpp

Den 8 april 2022 lämnade den parlamentariska tillsatta kommittén Miljömålsberedningen förslag om nya klimatmål. Beredningen föreslår att det klimatpolitiska ramverket ska kompletteras med mål om klimatpåverkan från svensk konsumtion och klimatnyttan från export.

De mål som Miljömålsberedningen föreslår till regeringen är:

- Mål för konsumtionens klimatpåverkan, inklusive ett långsiktigt mål om att nå nettonollutsläpp till 2045.
- Mål för exportens klimatpåverkan.
- Mål om att inkludera det internationella flygets klimatpåverkan i Sveriges långsiktiga territoriella klimatmål.
- Mål om att inkludera klimatpåverkan från halva sträckan för internationell sjöfart som avgått eller anläppt svensk hamn, i Sveriges långsiktiga territoriella klimatmål.
- Mål om att inkludera koldioxidutsläpp från inrikes flyg i etappmålet för inrikes transporter till 2030.
- Mål om att utsläpp från offentlig upphandlade varor och tjänster ska minska snabbare än utsläppen från samhället i övrigt.

Miljömålsberedningen föreslår även ett paket med styrmedel och åtgärder inom detta område, inklusive ett krav att beakta de nationella klimatmålen i offentlig upphandling.

Miljömålsberedningens förslag har överlämnats till regeringen som nu kan ta ställning till förslagen innan beslut kan fattas av Sveriges riksdag⁸.

Malmö

Den genomsnittliga Malmöbon

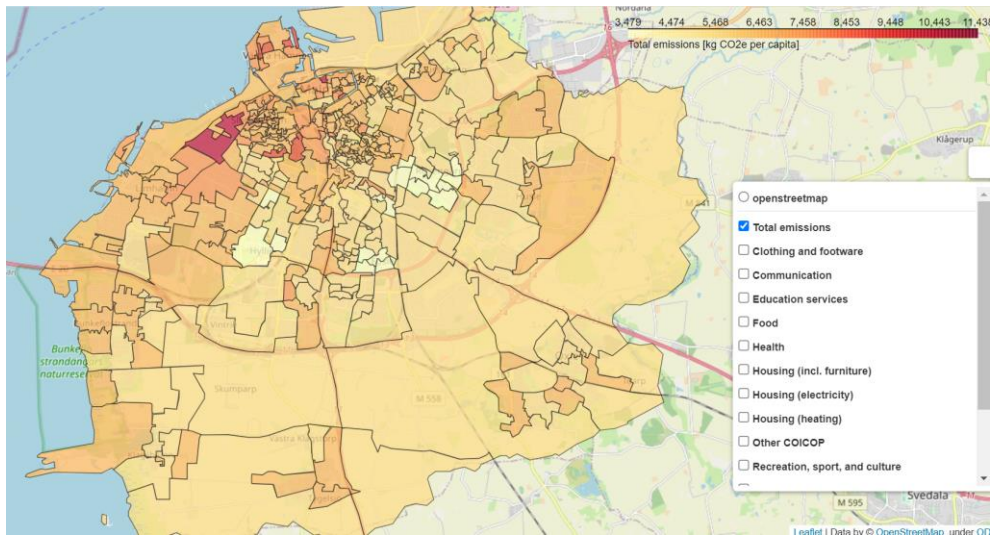
Tidigare har det saknats uppgifter om konsumtionens klimatpåverkan på lokal nivå, men våren 2022 presenterade Stockholm Environment Institute sitt verktyg Konsumtionskompassen⁹. Konsumtionskompassen illustrerar och analyserar klimatpåverkan på kommunal nivå från hushållens konsumtion. Av konsumtionskompassen kan man utläsa att den genomsnittliga Malmöbons konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp 2019 låg på ca 6,2 ton koldioxidekvivalenter per person och år, se Tabell 2. Till skillnad mot Naturvårdsverkets statistik inkluderas alla flygresors hela klimatpåverkan. Däremot ingår inte investeringar och offentlig konsumtion som låg på 2,7 resp 1,0 ton per person 2019 vilka ska läggas till. Utsläppen kopplade till investeringar och offentlig konsumtion har inte kalkylerats på lokal nivå, utan nationella siffrorna används och fördelas jämnt på alla Sveriges invånare.

Tabell 2 VÄXTHUSGASUTSLÄPP FRÅN MALMÖBORNAS KONSUMTION PER PERSON 2019

Konsumtionskategori	Utsläpp av växthusgaser 2019 (ton CO ₂ e/person)	Procent
Livsmedel, alkohol, restaurang	1,6	26 %
Flygtransporter	1,4	22 %
Privata transporter; bil	0,9	15 %
Bostad, el uppvärmning	0,9	14 %
Rekreation och fritid	0,4	7 %
Kläder och skor	0,3	4 %
Inredning och möbler	0,2	4 %
Allmänna transporter	0,2	3 %
Övrigt	0,3	5 %
Summa utsläpp	6,2	

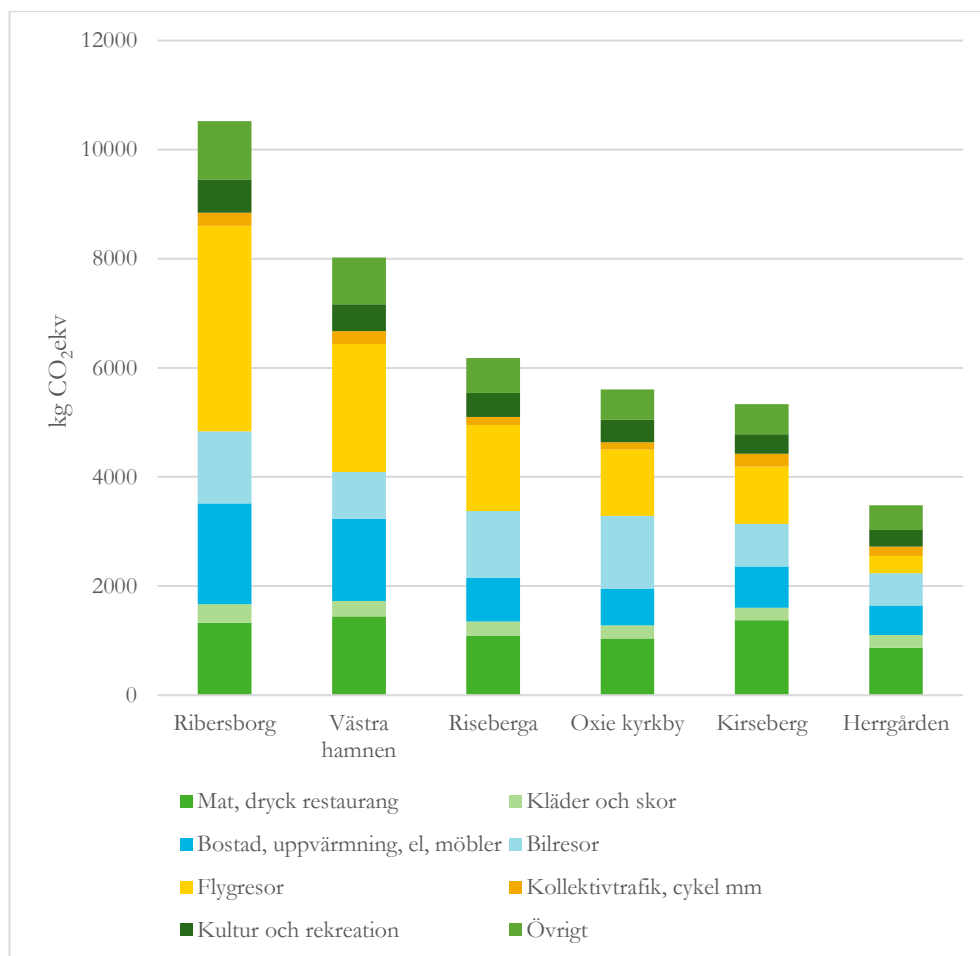
Geografisk spridning

Konsumtionskompassen erbjuder även möjlighet att följa de konsumtionsbaserade utsläpp ner till enskilda postnummer. Fördelningen av utsläppsnivåer illustreras i nedanstående karta där mörkare färg visar på högre utsläpp, Figur 2

Figur 2. Karta över fördelning av konsumtionsbaserade utsläpp på postnummerområden i Malmö

För att illustrera de geografiska skillnaderna har utsläppsprofiler tagits fram för sex olika postnummerområden, de med högst respektive lägst utsläpp (Ribersborg och Herrgården), ett med genomsnittliga utsläpp (Riseberga) två med medellåga utsläpp, ett urbant område och ett utanför staden (Kirseberg och Oxie kyrkby) samt slutligen ett från Västra Hamnen som trots stora hållbarhetsåtgärder ligger på höga utsläppsnivåer om man antar ett konsumtionsperspektiv, Figur 3.

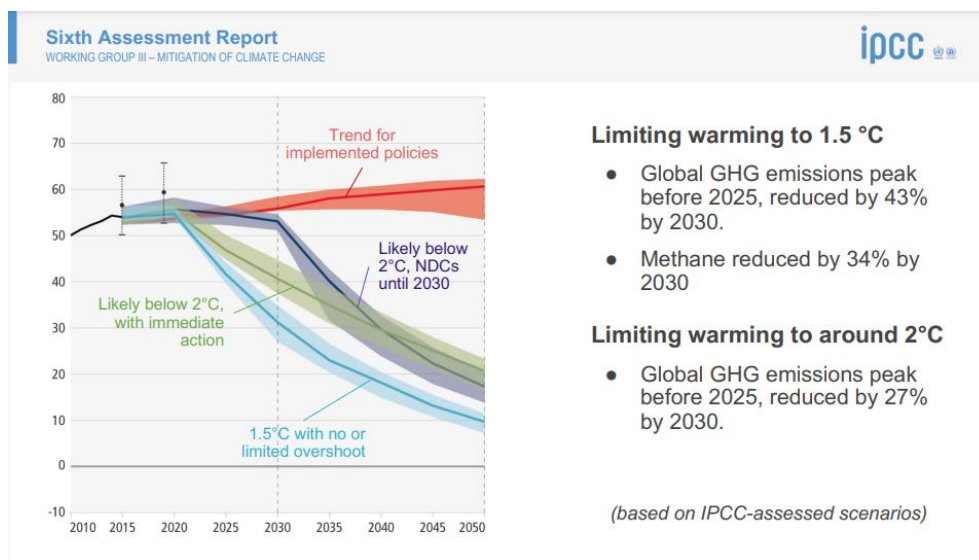
Figur 3 Fördelning av konsumtionsbaserade utsläpp utifrån geografiskt område

Utsläppsprofilerna visar tydligt att summan av utsläppsnivåerna till stor del följer inkomstnivåerna, men att de olika kategorierna varierar en del. Den största variationen visar utsläppen från flygresor som är över tio gånger högre på Ribersborg än i Herrgården. Även utsläpp kopplade till boende, rekreation och fritid samt övrigt ökar tydligt när den totala utsläppsnivån ökar. Utsläppen från livsmedel, kläder och skor visar inte samma tydliga koppling till nivån på de totala utsläppen. Utsläppen från bilresor är inte lika inkomstberoende utan beror troligen mer på det geografiska läget och tillgången på kollektivtrafik, vilket också speglas i utsläppen från allmänna transporter som tenderar att vara större då släppen från biltransporter är mindre.

Målvärde 2030

Vart ska vi 2050

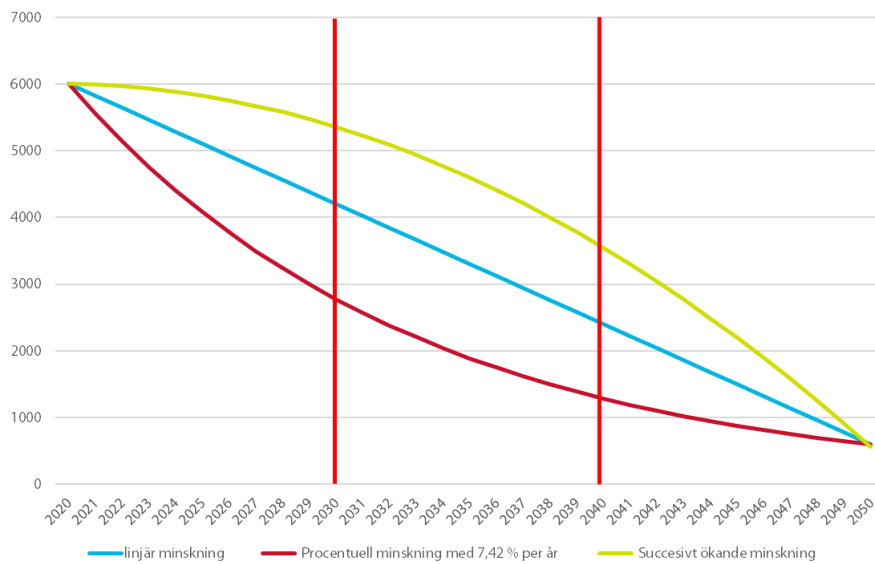
Hållbart utsläppsutrymme enligt IPCC är ett ton CO_{2e} per person på en global nivå 2050. För att nå det behöver utsläppen nå sin högsta nivå 2020 för att sedan halveras vart tionde år, Figur 4. Rika länder och aktörer borde egentligen halvera utsläppen ännu snabbare, dels för att de har en historisk utsläppsskuld, dels för att de har resurser för en snabbare omställning.

Figur 4 IPCCs olika scenarier för att begränsa uppvärmningen till 1,5 grad respektive 2 grader

Olika vägar till ett ton utsläpp 2050

Det finns olika sätt att nå målet på ett ton växthusgasutsläpp från konsumtionen till år 2050, Figur 5. I kurvan är konsumtionsbaserade utsläpp utom offentliga utsläpp och investeringar med, varför startvärdet i kurvan är drygt 6 ton per person. Antagande har gjorts att hushållens utsläpp utgör samma proportion av de totala konsumtionsbaserade utsläppen 2050 varför målvärdet 2050 blir 0,6 ton per person. Man kan tänka sig en linjär utsläppskurva (blå), en där utsläppen minskar sakta i början och mer ju närmare 2050 vi kommer (gul) och slutligen en som i stort följer IPCCs rekommendationer med kraftiga utsläppsminskningar i början och mindre mot slutet (röd). Dessa tre kurvor ger olika total mängd utsläpp fram till 2050, där den gula kurvan ger nästan dubbelt så stora totalutsläpp som den röda kurvan.

Figur 5 Olika tänkbara utsläppskurvor för att nå målet för konsumtionsbaserade utsläpp på ett ton koldioxidekvivalenter 2050

Delmål 2030

De olika kurvorna i Figur 5 ger också olika nivåer på målvärden för 2030. Den gula kurvan ett målvärde på ca 5,4 ton 2030, den blå kurvan ett målvärde på ca 4,2 ton 2030 medan den röda ett målvärde på ca 3 ton 2030. Om man följer IPCCs rekommendationer om en halvering av utsläppen vart tionde år hamnar vi på ett målvärde på 3,1 ton 2030 och 1,5 ton 2040, det följer i stort den röda kurvan i Figur 5. Ett värde för delmål 2026 kan då vara 4,5 ton per person.

Klimatbudget

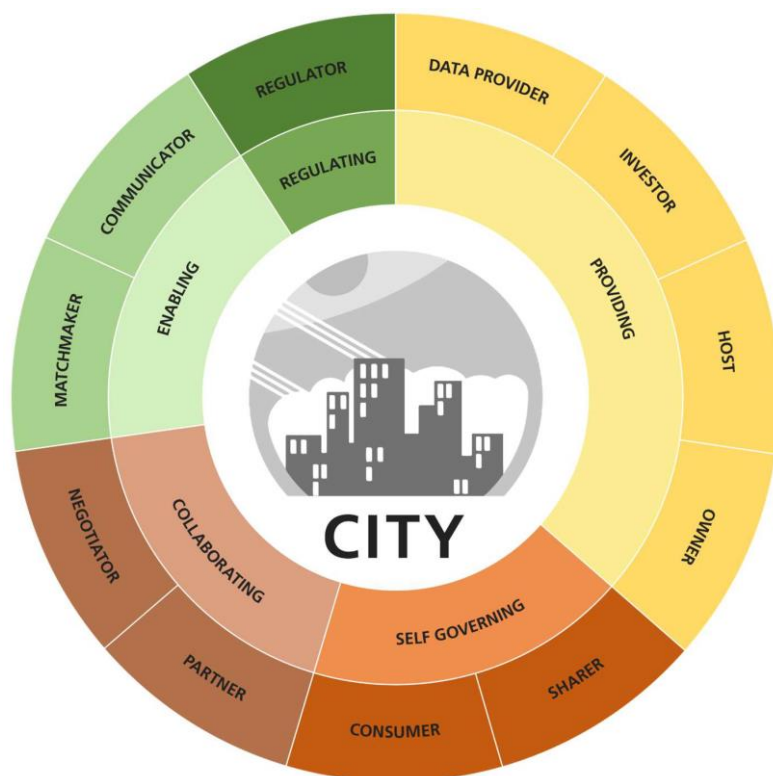
Ytterligare ett sätt att beräkna vårt utsläppsutrymme är att göra en klimatbudget för det konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen på samma sätt som Malmö stad håller på att ta fram en för de territoriella utsläppen.

Vad behövs för att nå målen

Vissa konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp kan man få ner till noll och ändå leva/överleva, medan andra bara kan minska till en viss del. Vi måste till exempel äta, ha kläder på kroppen och ha en bostad som skyddar oss från kyla och väta vilket nödvändigtvis kommer att orsaka växthusgasutsläpp åtminstone tills helt fossilfria produktionsmetoder tagits fram. Vi måste däremot inte flyga, åka bilsbil eller konsumera en massa prylar för att överleva, men ser det som en naturlig del av vår nutida livsstil. Här kan snabba minskningar av klimatavtrycket göras.

Kommunens rådighet

Kommunens rådighet brukar delas upp i tre nivåer; direkt, indirekt och rådighet på omvägar. Kommunens rådighet kan också beskrivas på ett lite mer komplext sätt enligt Figur 6 som egentligen är framtagen i för att förklara kommuners roll i förhållande till olika former av delande, men den fungerar även för hela konsumtionsperspektivet. Den inre cirkeln visar olika kommunala styrningsmekanismer och den yttre cirkeln vilka olika roller kommunen kan ta gentemot medborgarna.

Figur 6 Illustration över kommunens olika roller i klimatomställningen¹⁰

Transporter

Bilen

Bilresor står för ca 15 % av Malmöbornas konsumtionsbaserade utsläpp (utan investeringar och offentlig konsumtion) Det är en lägre andel än genomsnittet för Sverige som ligger på 20 %.

Malmöborna har också ett lägre bilinnehav än vad genomsnittssvensken har. Malmö är en stad med korta avstånd och en väl utbyggd kollektivtrafik och cykelinfrastruktur i de flesta delar av kommunen. Det finns stora vinster med en övergång till att gå och cykla mer. Utöver direkta hälsovinster med att röra sig mer aktivt, finns stora vinster med minskat buller och minskade utsläpp från biltrafiken. Färre bilar frigör också stora ytor i stadens som kan användas till grönska och aktiviteter. Vi behöver fortsatt planera för mindre biltrafik parallellt med en övergång till fossilfria bilar. Kommunen har indirekt rådighet via mobilitetsplanering.

Flyget

Flygtransporter står för 22 % av Malmöbornas konsumtionsbaserade utsläpp (utan investeringar och offentlig konsumtion) Det är en högre andel än för Sverige som ligger på 16 %.

Bra alternativ till flygresor behövs, t.ex. bättre och billigare tågförbindelser och mer attraktiva lokala upplevelser samtidigt som flygets klimatpåverkan behöver minska. Inom detta konsumtionsområde har kommunen liten rådighet, utöver att informera

och inspirera, men även verka för bättre tågförbindelser, både till övriga delar av Sverige och ut i Europa. Mer lokal turism gynnar näringslivet i regionen.

Allmänna kommunikationer och övriga transportslag

Allmänna kommunikationer och övriga transportslag, till exempel cykel står för 3 % av Malmöbornas utsläpp. För att inte denna del ska öka när övriga transportslag minskar behöver kollektivtrafiken behållas fossilfri. För att fler ska välja kollektivtrafik eller cykel behöver dessa trafikslag bli snabbare, bekvämare och mer tillgängliga. Över dessa transportslag har kommunen stor direkt rådighet.

Bostaden

Elektricitet

Elen står för mindre än 1 % av Malmöbornas konsumtionsbaserade utsläpp. Kommunen har relativt liten rådighet över utsläppen i och med att elnätet är sammankopplat med övriga delar av Sverige samt närliggande länder. Dock kan kommunen arbeta för en ökad lokal förnybar elproduktion.

Uppvärmning

Fjärrvärme och annan uppvärmning (elektrisk uppvärmning ingår i siffran för elektricitet) står för ca 6 % av Malmöbornas konsumtionsbaserade utsläpp. Denna siffra är starkt beroende av vad som eldas i stadens fjärrvärmeverk och kan snabbt ändras om bränslet ändras. En del av Malmös fjärrvärme kommer från Sysavs avfallsförbränning och en viktig faktor för att minska klimatavtrycket från fjärrvärmerna är att bättre sortera ut plast ur avfallet. Som en av Sysavs ägarkommuner har Malmö stad delvis rådighet över uppvärmningens klimatpåverkan.

Byggprocessen och renovering

I SEIs siffror är dessa uträknade via en siffra för kallhyra i olika bostadsformer och då är renoveringarna inräknade och boendet står för ca 7 % av Malmöbornas konsumtionsbaserade utsläpp. För att minska klimatavtrycket från nybyggnation och renoveringar behöver mer förnyelsebara råvaror, såsom trä användas och möjligheten att återvinna byggavfall förbättras. Att öka träbyggnation kan också innebära en viktig kolsänka, det vill säga att kol från atmosfären fastläggs för en längre period.

Kommunen arbetar tillsammans med branschen i initiativet LFM30 med målet om en klimatneutral bygg- och anläggningssektor till 2030.

Inredning

En mindre del av utsläppen, ca 4 % av Malmöbornas konsumtionsbaserade utsläpp, kopplade till våra bostäder utgörs av möbler och inredning. För att minska dessa kan man öka livslängden på produkter och hitta cirkulära lösningar, såsom att köpa möbler och inredning second hand. Malmö stads rådighet är mindre, men att tillhanda förutsättningar för delningslösningar och återbruk är en möjlighet.

Maten

Ca 25 % av Malmöbornas klimatpåverkan kommer från maten. Det överensstämmer väl med siffrorna för Sverige som helhet.

Öka andel växtbaserat

En stor del av matens klimatpåverkan kommer från animaliska produkter, både från kött och mejeriprodukter. Nötkött orsakar till exempel mer än 50 gånger större klimatavtryck än bönor (torra), räknat per kilo. För att minska sitt klimatavtryck från maten är det därför viktigt att öka andelen växtbaserade produkter i sin kost. Det innebär också hälsosammare matvanor som på sikt minskar riskerna för kostrelaterade sjukdomar, såsom hjärt- och kärlsjukdomar och vissa cancerformer. Kommunen har begränsad rådighet över Malmöbornas privata matvanor, men de offentliga köken i skola, förskola och omsorg har sedan länge arbetat hårt för att minska den offentliga matens klimatpåverkan och det har resulterat i en 30-procentig minskning på 10 år. På sikt kan de matvanor man får med sig under uppväxten följa med in i vuxenlivet.

Minska svinnet

Den andra stora insatsen man kan göra för att minska klimatavtrycket från maten är att minska svinnet och bara köpa hem och laga så mycket mat att man vet att den kommer att ätas upp. Malmö stads rådighet kring att minska Malmöbornas matsvinn är inte så stor, men kommunen kan underlätta för initiativ som vill ta vara på och förmedla överbliven mat som annars skulle kastas.

Matavfall till biogas

Ett sätt att minska klimatpåverkan från maten är att se till att oundvikligt matavfall tas om hand och att det produceras biogas av det som sedan kan användas som bränsle för bilar och bussar eller för att producera fjärrvärme. Här har kommunen stor rådighet.

Shopping och rekreation

Kläder och skor

Kläder och skor utgör ca 4 % av Malmöbornas utsläpp, men är ett konsumtionsområde där man kan göra mycket. Det viktigaste är att värda och behålla det man har och reducera sina nyinköp samt lämna uttjänta kläder till återanvändning eller återvinning av textilfiber. Man kan handla second hand så mycket som möjligt, men även olika uthyrningstjänster är en möjlighet. Kommunen har ingen direkt rådighet, men kan förbättra förutsättningarna för och uppmuntra cirkulära affärsmodeller.

Rekreation, kultur och fritid (inkl. TV och IT)

Dessa kategorier utgör 7 % av Malmöbornas konsumtionsbaserade utsläpp. Inom detta konsumtionsområde finns många olika typer av varor och tjänster, men också en

stor potential att minska sina utsläpp genom att i högre utsträckning satsa på upplevelser samt genom att låna eller dela utrustning. Kommunen har relativt stor rådighet genom att erbjuda olika delningsalternativ såsom biblioteken och fritidsbanken, men också genom att erbjuda ett rikt utbud av fritids- och kulturaktiviteter.

Övriga kategorier

Resterande utsläpp kommer från mindre kategorier, såsom försäkringar, privata hälso- och skönhetsvårdstjänster, post- och telekommunikation. Dessa kategorier utgör tillsammans 6 % av utsläppen.

Utsläpp som exkluderas i beräkningarna

Offentlig konsumtion

Den offentliga konsumtionen består av utsläpp som offentliga myndigheter, till exempel kommunen, regionen och staten orsakar genom sin verksamhet. Nationellt medeltal är ca 1 ton per person och år. I Malmö håller vi på att kartlägga de utsläpp som Malmö stad orsakar och de uppgår till ca 0,6 ton per person och år. Dessa utsläpp har kommunen full rådighet över.

Investeringar

De utsläpp som uppstår i samband med investeringar till exempel i byggnader, maskiner, vägar, bostäder och värdeföremål. Utgör 2,7 ton per person som ett nationellt genomsnitt. Det finns ingen uträkning på lokal nivå.

Det här görs redan - intressentanalys

Nedan presenteras pågående initiativ som på olika sätt arbetar för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen. De är uppdelade i aktörer inom Malmö stad och aktörer utanför Malmö stad. Listan gör inga anspråk på att vara fullständig och nya aktörer kan tillkomma.

Transporter

VAD?	VEM, INOM MALMÖ STAD?	VEM, UTANFÖR MALMÖ STAD?
Utveckling av kollektivtrafik	STK/ FGK	Skånetrafiken
Utveckling av GC-vägar	FGK/ SBK	Region Skåne cykelutveckling
Parkeringsfrågor	FGK/ PMalmö	
Delningslösningar/bilpooler/mobilitetshubbar	P Malmö	bilpoolsföretag
Elektrifiering, laddinfrastruktur	FGK?	Elbolag/ Bilförsäljare
Godstransporter	FGK samordnad varudistribution	fossilfria transporter åkerier/leverantörer/cykelbud
Utveckla alternativa besöksmål Staycation	STK Omvärld och näringsliv	Sveriges Turistföreningen STF, Leader Söderslätt, Region Skåne (Skåneleden, cykelleder) http://www.matutflykter.se/
Förbättra tågtrafik	Politiker regering	Tågsemester (facebookgrupp)
Minska flygets miljöpåverkan		Flygbolagen
Minska flygandet	Kommunens resepolicy	vi håller oss på marken
Öka cykling	FGK	Cykelfrämjandet, Region Skåne cykelstrategi

Maten

VAD?	VEM, INOM MALMÖ STAD?	VEM, UTANFÖR MALMÖ STAD?
Öka utbudet av växtbaserat		Livsmedelsindustrin (Orkla, Oatly, Lupinta m.fl.) Ideella Djurens vänner, vegancommunity
Klimatsmart skolmat	SEF	
Klimatsmart förskolemat	FSKF	
Klimatsmartare utbud i butiker		Dagligvaruhandeln,
Klimatsmartare alternativ livsmedelsförädling	STK Omvärld och näringsliv	Livsmedelsindustri
Klimatsmartare utbud på restaurang	Malmö restaurangskola	Restaurangbranschen, Visita
Lokala marknader mm	FGK	REKO-ring, Food Malmö, lokala stadsodlare
Minska svinn	Ett flertal förvaltningar	VASyd resterkokken,
Använda matsvinn		Spill, stadsmissionen, Food2Change, Folkets Pops , Rudefood , Karma
Matavfall till biogas	Alla förvaltningar	Sysav/ VASyd m.fl
Minska förpackningar		Livsmedelsindustrin, Gram
Livsmedelsstrategier		Food Malmö, Region Skåne Livsmedelstrategi 2030

Bostaden

VAD?	VEM, INOM MALMÖ STAD?	VEM, UTANFÖR MALMÖ STAD?
Förnybar/fossilfri el		Sysav / elbolagen
Uppvärmning		Energibolagen Sysav EON
Klimatneutral byggnation	SBK	Byggbolag / LFM 30
Klimatsmart Renovering	Malmö återbyggdepå	Fastighetsbolag

Cirkulära lösningar Inredning möbler	Malmö återbyggdepå	byggbolag /återvinningsbolag Second hand ideella/kommersiella
--------------------------------------	--------------------	--

Energiushållning	Energi- och klimatrådgivningen (EKR)	Elbolagen
------------------	--------------------------------------	-----------

Shopping

VAD?	VEM, INOM MALMÖ STAD?	VEM, UTANFÖR MALMÖ STAD?
Hållbarare konsumtion	Skolan hem- och konsumentkunskap, konsumentrådgivningen	
Minska inköp		Sysav, Institutet för nerväxtstudier, Minimeringsmästarna
Cirkulära lösningar		Branschen /Sysav återvinningsbolag /second hand /Tradera, Sellpy, Blocket, Marketplace, Återvinningsdesigners, Swop Shop Återbruket Mobilia
Behåll, vårda och laga		Cykelrep, STPLN makerspace, stadens skräddare och skomakare, studieförbunden, RepaMera .
Delningslösningar	KF biblioteken/ Fritidsbanken	Drevet, klädbibliotek, bilpooler, Hygglo, verktygspooler, Embassy of Sharing
Visualisering av hållbara alternativ	Smarta kartan	
Påverkanskampanjer	MF (Fair Trade City)	Ideella föreningar
Minska avfallet		

Omställning allmänt

VAD?	VEM, INOM MALMÖ STAD?	VEM, UTANFÖR MALMÖ STAD?
Mindset beteende		Klimatpsykologerna, HUT Skåne (Det goda livet), Terra-pi, Sustainable influencers , FRÖN
Podcasts	Stadsutvecklingspodden	LoveZeroWaste, Klimatgap

Forskning		IIEEE (1,5 degree lifestyle) Södertörns högskola, LUCSUS, KTH, Stockholm Environment Institute
Aktioner / Opinionsbildning		Fridays for future , Extinction Rebellion , Återställ Våtmarker
Miljöorganisationer		Naturskyddsföreningen, WWF, Greenpeace, Jordens vänner, Fältbiologerna
Områdesbaserat arbete	Sege Park BID Sofielund, Möllevången Embassy of Sharing KuF	Drevet, Västra Hamnen have it all, Po Limhamn, Embassy of Sharing Botildenborg
Folkbildningsrörelsen		Studieförbund och folkhögskolor
Nätverk		Omställningsnätverket
Klimatavtrycksappar		GoLow, Svalna, Klimatkallylatorn (WWF), Climate campaigners
Klimaträttvisa		Individuell människohjälp (IM) , Oxfam, SEI, Svalorna, Framtidsjorden

Referenser

Figurregister

Figur 1 Bilden visar hur territoriella och konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp förhåller sig till varandra i en stad. Den mörkgröna ringen innefattar de konsumtionsbaserade utsläppen och den blå ringen innefattar de territoriella utsläppen. Det ljusgröna fältet representerar växthusgasutsläpp från tillverknings av varor och tjänster som importeras till staden. Det lila fältet representerar utsläpp från varor och tjänster som produceras i staden, men exporteras ut från staden och används av konsumenterna utanför staden. Det ljusblå fältet är gemensamt för territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp och representerar utsläpp från varor och tjänster som produceras i staden och konsumeras av stadens invånare. _____ 7

Figur 2. Karta över fördelning av konsumtionsbaserade utsläpp på postnummerområden i Malmö ____ 12

Figur 3 Fördelning av konsumtionsbaserade utsläpp utifrån geografiskt område _____ 12

Figur 4 IPCCs olika scenarier för att begränsa uppvärmningen till 1,5 grad respektive 2 grader _____ 14

Figur 5 Olika tänkbara utsläppskurvor för att nå målet för konsumtionsbaserade utsläpp på ett ton koldioxidekvivalenter 2050 _____ 15

Figur 6 Illustration över kommunens olika roller i klimatomställningen _____ 17

Tabellregister

Tabell 1 VÄXTHUSGASUTSLÄPP FRÅN SVENSKA BEFOLKNINGENS KONSUMTION PER PERSON 2019 och 2020 _____ 10

Tabell 2 VÄXTHUSGASUTSLÄPP FRÅN MALMÖBORNAS KONSUMTION PER PERSON 2019 _____ 11

Källförteckning

¹ <https://malmo.se/Miljoprogram-for-Malmo-stad-2021-2030.html>

² <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/omraden/klimatet-och-konsumtionen/>

³ C40 Cities: Consumption-Based Ghg Emissions Of C40 Cities

⁴ IPCC ”Klimat i förändring 2022 – Att begränsa klimatförändringen”

⁵ The carbon inequality era - An assessment of the global distribution of consumption emissions among individuals from 1990 to 2015 and beyond Sivan Kartha, Eric Kemp-Benedict, Emily Ghosh And Anisha Nazareth, Stockholm Environment Institute, And Tim Gore, Oxfam

⁶ <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/omraden/klimatet-och-konsumtionen/vad-ingar-i-de-konsumtionsbaserade-utslappen/>

⁷ <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/omraden/klimatet-och-konsumtionen/>

⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2022/04/sou-202215/>

⁹ <https://www.sei.org/projects-and-tools/tools/konsumtionskompassen/>

¹⁰ Voytenko Palgan, Y., Sulkakoski, S., Mont, O. 2020. Governing the Sharing Economy: Towards a Comprehensive Analytical Framework of Municipal Governance. Cities